

Lausunto hallituksen esitykseksi eduskunnalle arpajaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (SMDno-2019-2239)

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry (Into, ent. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry) lausuu sisäministeriön valmistelemaan arpajaislain uudistukseen ja nostaa esiin huomioita erityisesti etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan näkökulmasta.

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry edustaa yli 270 työpajaa sekä yli 550 etsivää nuorisotyöntekijää Suomessa. Kaikkiaan etsivässä nuorisotyössä ja työpajoilla työskentelee yli 2500 ammattilaista. Palveluihin osallistuu vuosittain yli 47 000 nuorta ja aikuista.

Lausunnon keskeisin sisältö:

- rahapelijärjestelmää on kehitettävä entistä vastuullisempaan suuntaan
- rahapelihaittojen varhainen tunnistaminen on tärkeää – puheeksi ottoa lisättävä eri palveluissa
- rahapelien markkinoinnin tarkentaminen on tärkeä uudistus, haavoittuvassa asemassa oleville ja alaikäisille ei saa markkinoida rahapelejä
- rahapeliongelmien ehkäisemisen, vähentämisen ja hoitotyön palvelut on turvattava
- rahapelaamisesta syntyvä pelidata on saatava laajemmin tutkimustoiminnan käyttöön
- rahapelaamisen vastuullisuutta, pelaajien käyttäytymistä ja uudistuksen vaikutuksia on seurattava ja arvioitava säännöllisesti

Into pitää tärkeänä rahapelijärjestelmän kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä kehittämistä vastuullisempaan suuntaan. Rahapelihaittojen ehkäiseminen pitää olla keskiössä arpajaislakia ja rahapelijärjestelmää uudistaessa. Into koordinoi Kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskusta, jossa yhtenä painopisteenä on päihde- ja pelihaittojen ehkäisy. Osaamiskeskus vahvistaa etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan ammattilaisten osaamista ja tarjoaa työkaluja päihde- ja pelihaittojen kohtaamiseen asiakaspalvelutyössä. Rahapelihaittoja kartoitetaan asiakastyössä puheeksi otolla. Osaamisen vahvistamisesta etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan kentällä vastaa osaamiskeskuksessa Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry.

Suomessa rahapelaaminen keskittyy Veikkaus Oy:lle, joka mahdollistaa valtion tekemät muutokset rahapelaamiseen. Rahapelaaminen on toki laajentunut voimakkaasti digitaaliseksi, joka tuo pelaajille lukemattomat mahdollisuudet pelata myös muita, kuin Veikkauksen pelejä. On tärkeää, että rahapelaamisen haittoihin puututaan laajasti, eikä siihen saa vaikuttaa, minkä järjestelmän pelejä pelataan.

Lausunnon oleva hallituksen esitys tuo keinoja puuttua rahapelaamisen haittoihin. Uudistus haastaa kuitenkin nykyistä kansalaisjärjestötoiminnan rahoitusjärjestelmää. Tärkeä uudistus ei saa johtaa järjestöjen toimintaedellytysten heikkenemiseen ja sitä kautta heikossa asemassa olevien palveluiden vähenemiseen, vaan haasteeseen on löydettävä nopeasti kestävä ratkaisu.

On huolestuttavaa, että rahapelaamisen haitat ovat Suomessa Euroopan korkeimmalla tasolla. Huolestuttavaa on myös se, että alaikäisten tiedetään pelaavan rahapelejä. Alaikäisten rahapelaamisen ei pitäisi olla mahdollista missään muodossa Suomessa.

Hallituksen esityksen toimintaympäristön kuvauksessa todetaan, että rahapeliongelma on yleisin 18–24-vuotiaiden sekä 25–34-vuotiaiden ikäryhmissä. Rahapeliongelma on yleisin lisäksi myös työttömillä tai lomautetuilla ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevilla tai pitkäaikaisesti sairailta. Rahapeliongelmat kohdistuvat siten heikoimmassa asemassa oleviin kansalaisiin, joilla on valmiiksi arjen haasteita. THL:n väestötutkimuksessa arvioitiin, että Suomessa on 112 000 henkilöä, joilla on rahapeliongelma, yleisemmin miehillä kuin naisilla. Huomattava osa rahapelikulutuksesta tulee pelaajilta, joilla on jo rahapeliongelma ja jotka pelaavat riskitasolla rahapelejä.

Into

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Rautatieäisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

into@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi

Rahapeliongelmaiset käyttävät runsaasti rahaa ja aikaa rahapeleihin, joista aiheutuu monenlaisia haittoja: taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä. Rahapeliongelmaisten tuki-, ohjaus- ja neuvontapalvelut ovat tärkeitä tukimuotoja rahapeliongelmaisille, mutta ne eivät tavoita kaikkia apua tarvitsevia. Rahapelihaittojen ehkäisy-, tutkimus-, kehittämis- ja hoitotyölle on taattava riittävät resurssit ja toimintaedellytykset.

Kun tiedetään, että rahapeliongelmat ovat yleisempiä mm. työttömillä ja pitkäaikaissairailta, ja yleisempää miehillä kuin naisilla, tulee kiinnittää erityistä huomiota rahapeliautomaattien sijoitteluun sekä rahapeliin markkinointiin. Myös masennus ja eräät sairaudet voivat altistaa rahapeliongelmiille. Rahapeliongelman varhainen tunnistaminen on tärkeää, joka korostaa puheeksiottoa eri palveluissa.

Lausuntokierroksella olevan esityksen on tarkoitus ehkäistä ja vähentää rahapelaamisesta aiheutuvia sosiaalisia, taloudellisia ja terveydellisiä haittoja pelaajalle. Nämä ovat tarkoituksenmukaisia ja tärkeitä parannuksia nykytilanteeseen. Rahapelaamisesta syntyvää peli- ja pelaajadata on saatava laajempaan tutkimuskäyttöön, jotta uudistuksen vaikutuksia voidaan seurata ja tuki-, ohjaus- ja neuvontapalveluita voidaan kehittää ja tarjota entistä paremmin niitä tarvitseville. Myös alaikäisten rahapelaamisen pitäisi olla uudistuksen jälkeen mahdotonta pakollisen tunnistautumisen myötä.

Rahapeliongelma ja -riippuvuus johtaa usein myös velkaantumisongelmaan. Velkaantumisesta tulee yksilölle pitkäkestoinen taakka, jonka keventämiseen ei ole vielä riittävästi keinoja. On löydettävä ratkaisuja, joissa velkaantumisesta voidaan päästä irti kohtuudella. Rahapeliongelma ja -riippuvuus on tunnistettava velkaantumisen syiksi ja inhimillisesti raskaan velkaongelman keventäminen on oltava yksi tavoitteista, joilla raskaassa elämäntilanteessa olevien tilannetta halutaan kohentaa.

Arpajaislain 14§ mukaan sähköisesti välitettäviä rahapelejä varten pelaajalle on avattava pelitili, jonka yhteydessä Veikkaus Oy on todennettava pelaajan henkilöllisyys, asuinpaikka ja täysi-ikäisyys. Säännökset astuvat voimaan 2022, mutta Veikkaus on ilmoittanut aikaistavansa pakollista tunnistautumista siten, että hajasijoitetuissa raha-automaateissa ei voi pelata ilman tunnistautumista vuoden 2021 alusta lukien. Tämä on hyvä ja tärkeä uudistus. Into kannattaa pakollista tunnistautumista kaikkiin rahapeleihin ja raaputusarpojen ostotilanteisiin. Pakollinen tunnistautuminen mahdollistaa pelaamisen hallintaan liittyvien rajoitusten käyttöönoton. On tärkeää ottaa käyttöön välineitä, joilla haitallista rahapelaamista voidaan tunnistaa varhaisessa vaiheessa ja tarjota sekä apua että rajoituksia pelaamiseen. Myös raaputusarpojen ja muiden rahapeli tuotteiden ostaminen ja luovuttaminen alaikäisille tulee kieltää.

Rahapeliongelmaisten saamaan mainontaan rahapeleistä on myös tärkeä kiinnittää huomiota. Jos pelaaja on asettanut itselleen pelikiellon, rajoituksia tai tunnistetaan rahapeliongelmaan viittaavaa pelaamista, pelaajalle kohdistuvaa mainontaa täytyy vähentää, jopa lopettaa.

Kannatettava uudistus on, että rahapelaamisen markkinointia ohjataan kohti vähemmän haittoja aiheuttavaan pelaamiseen. Markkinointia ei saa kohdistaa alaikäisiin eikä markkinointia saa kohdistaa muutoin haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin. Markkinoinnin osalta on tärkeää, että sitä täsmennetään mm. sallitun markkinoinnin sisällöllä ja rajoituksilla, joilla voidaan ehkäistä ja vähentää tehokkaasti rahapelaamisesta aiheutuvien taloudellisten, sosiaalisten ja terveydellisten haittoja. On tärkeää myös seurata, miten tämä täsmennys onnistuu tavoitteessaan.

Rahapelaamisesta syntyvää pelidataa tulee hyödyntää uudistuksen jälkeen voimakkaammin pelihaittojen ehkäisemisessä ja vähentämisessä. Veikkaukselle kertyy paljon tietoa pelaamisesta, joita voidaan hyödyntää tutkimustoiminnassa nykyistä enemmän. Pelaajadatan käyttöön liittyvät ongelmat on ratkaistava, jotta uudistuksen ja myös koronan vaikutuksia rahapelaamiseen voidaan arvioida luotettavasti tietoon ja aineistoon perustuen.

Into

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Rautatieäisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki
into@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi

Into kiinnittää huomiota vielä rahapeliiriippuvaisille suunnatun hoidon puutteelliseen saatavuuteen. Rahapeliiriippuvuus on noussut yhteiskunnalliseen keskusteluun vasta viime aikoina. Peliriippuvuudesta aiheutuvien ongelmien hoitoa on laajennettava ja saavutettavuutta parannettava.

Into

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

into@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi

